

'Onderzoek ketose handig hulpmiddel'

Melkveehouder Harald Wiltink laat bij elke melkcontrole de verse koeien onderzoeken op ketose in de melk. Het is voor hem vooral een check op het droogstandsrantsoen. "Scoren te veel koeien te hoog, dan passen we het droogstandsrantsoen aan."

TEKST: SJOERD HOFSTEE - FOTO'S: LANGS DE MELKWEG

Harald Wiltink (42) runt in Toldijk in maatschap met zijn vrouw Anke een melkveebedrijf met momenteel circa 180 melkkoeien en 120 stuks jongvee. Daarnaast heeft Wiltink een bedrijf in boxvullingmateriaal: Comfortmix (zie kader). De veestapel van Wiltink is erg productief: het rollend jaargemiddelde ligt op 12.555 kilo melk met 4,12% vet en 3,43% eiwit. "We hebben ook afgelopen jaar maandenlang boven de 13.000 gemolken, dus de melkproductie kan nog wel hoger. Door de droogte afgelopen zomer kregen we te maken met een forse dip", vertelt de melkveehouder. "Het streven voor de komende tijd is om die liters nog iets omhoog te krijgen en daarbij ook het eiwitpercentage naar 3,50 op te krikken. Dat acht realistisch. Een hoger vetgehalte wordt lastiger, verwacht ik. Vooral omdat we drie-maal daags melken." Wiltink benadrukt dat de hoge melkproductie niet een doel op zich is. "Gezonde koeien, daar streven we naar en werken we aan. Slaagt dat goed, dan ligt de melkproductie ook hoog." Het streven naar een gezonde veestapel maakt ook dat Wiltink de nieuwmelkte koeien al sinds meerdere jaren onderzoekt op ketose (slepende melkziekte). Eerder deed hij dat via bloedonderzoek bij elke

koe één week na afkalven; sinds anderhalf jaar via onderzoek op in de melk. "Wij doen elke zes weken melkcontrole en VVB Silvalde voert de controle in hun lab verder uit. Toen het mogelijk werd ketose via de melk te meten, ben ik daarop overgestapt. Dat is minder arbeidsintensief. Het zou voor de ketosetest nog beter zijn om elke vier weken melkcontrole te doen, maar dat vind ik nog te veel extra werk ten opzichte van het voordeel dat het biedt." De melkcontrole missen is voor Wiltink

Het kost 1 euro per test per koe

dan ook geen optie. "We gebruiken het voor de fokkerijselectie; vooral door te kijken naar de gehalten in de melk. Maar ook laten we het ureum per lactatiegroep testen. We streven naar een ureumgehalte van in totaal niet hoger dan 21. Soms lukt het bij 18 ook heel goed om de koeien gezond én productief te houden. In dat geval kun je echt besparen op eiwit voeren en dus een beter rendement draaien. Wij willen echter zoveel mogelijk melken uit eigen ruwvoer en dat is lastiger exact te sturen dan wanneer je gewoonweg wat meer soja bijvoert. Dat is soms wel verleidelijk omdat de eiwitbenutting vanuit soja stabiel is en daarmee beter te managen dan uit ruwvoer. Tenminste, dat is mijn ervaring."

Nefa's meten

Terug naar het testen van de melk. Elke keer dat Wiltink melkcontrole uitvoert, worden bij alle koeien tot 80 dagen in

Stro, kalk en water

Harald en Anke Wiltink kwamen twaalf jaar geleden over uit Angerlo naar de huidige locatie nabij Toldijk. Ze startten met circa 100 koeien en 70 hectare. Inmiddels melken ze ruim 180 koeien en 120 stuks jongvee op 120 hectare grond waarvan 100 in eigendom. 10 tot 15 hectare wordt jaarlijks uitgeruid voor aardappelland met aangrenzende akkerbouwers. In totaal werken er zes mensen op het bedrijf. 1,5 gemiddeld voor de melkveetack. Twee van de drie dagelijkse melkbeurten worden uitgevoerd door Poolse uitzendkrachten.

De rest van het personeel is vooral druk met Comfortmix. Dit is een bedrijfstuk waarbij boxvulling bestaat uit stro, kalk en water wordt gemixt op het eigen bedrijf. "Ruim zes jaar geleden kampten we met te veel uierontsteking waarna we naar de boxvulling zijn gaan kijken. Dit product pakte goed uit en daarmee heb ik andere boeren uit de buurt enthousiast gemaakt", licht Harald toe. "Samen met kalkleverancier Sibalco hebben we een mix ontwikkeld. Het idee was eerst om die via de grote mengvoerverleveranciers te vermarkten, maar die haakten af. Daarop heb ik het zelf verder opgepakt en uitgerold."

Het melkvee links en jongvee en droge koeien rechts. Voor de droge koeien wordt elke maand opnieuw een mengkuil gemaakt.

Harald Wiltink met het TMR rantsoen volgens het compact voeren principe voor zijn melkkoeien.

lactatie ketose in de melk gemeten. Als de zogenoemde Blood Nefas onder de 600 mEq/ltr scoren, is de koe gezond. Bij scores boven de 600 is waakzaamheid geboden en boven de 800 mEq/ltr is een duidelijk signaal dat de koe slepende melkziekte (ketose) heeft en behandeld moet worden. “In de praktijk komt het bij ons gelukkig weinig voor dat we koeien echt moeten behandelen omdat ze duidelijk te hoog scoren”, vertelt Wiltink. “Ik ben er ook niet zo’n voorstander van om een koe individueel op te lappen. Vanzelfsprekend behandelen we een koe wel als deze qua gezondheid echt lijdt onder ketose.” De melkveehouder stelt daarbij geleerd te hebben dat een zekere mate van ketose veel meer en vaker voorkomt dan hij eerder dacht. “Heel vaak scoort een koe wel iets verhoogd, terwijl je in de liters, gehalten, gedrag en uitstraling er niets aan ziet. Het testen helpt ons om scherp te blijven. Het kost 1 euro per test per koe, dus dat kan wel uit. Het is echt een hulpmiddel. Niet meer en niet minder. Veel meer dan eventueel behandelen van een koe, gebruik ik het als check op ons droogstandsrantsoen. Scoren er meer koeien dan normaal te

hoog op ketose, dan kijken we meteen kritisch naar het droogstandsrantsoen.”

Mengkuil per maand

Om een stabiel droogstandsrantsoen te kunnen voeren en toch flexibel te blijven, kiest Wiltink er al langer voor om maandelijks een nieuw rantsoen voor de droge koeien samen te stellen. Dit bestaat in principe uit mais, graskuil, stro en een eiwitaanvulling. “We streven naar een laag eiwitgehalte en sturen in de bemesting en het inkuilmanagement daar zo goed mogelijk op. Dat lukt natuurlijk niet altijd even goed. Onze ervaring is dat het, wanneer het ergens schort, vaak de opname is die tegenvalt. Dit ligt dan eigenlijk altijd aan de smakelijkheid. Het voordeel van maandelijks een mengkuil maken is dat je nooit langer dan enkele weken werkt met een samenstelling die niet goed past.” Goed voeren is sowieso het onderdeel waar Wiltink en zijn medewerkers vol op inzetten. Sinds ruim twee jaar doen ze dat via compact voeren. Wiltink zag dit in Dene-marken en implementeerde dit voorbeeld op zijn eigen bedrijf. Het huidige rantsoen bestaat uit 20 kilo

graskuil, 19 kilo snijmais, 5 kilo sodagrain (dat op het bedrijf zelf uit aanwezige tarwe wordt samengesteld), 1,5 sojaschroot, 2 kilo sojahullen, 1,5 kilo rapzaadschroot, 4 kilo bierbostel en 9 liter water. “Het ds-gehalte van het totaalrantsoen is nu circa 38 procent.”

De melkproductie kreeg duidelijk een boost nadat compact voeren werd geïntroduceerd én het doet de gezondheid van de koeien goed. “Met compact voeren, waarbij we het water al een dag vooraf in de mengwagen toevoegen en de grondstoffen hierin dan laten weken, is de selectie lager aan het voerhek en krijgt elke koe dus ook echt binnen wat je hebt berekend”, licht Wiltink toe. “In combinatie met het drie-maal daags melken hebben daarom vooral de oudmelkte koeien er voordeel bij. Die vervetten minder doordat ze echt opnemen wat we ze bieden en dit via de melk voldoende kunnen uitscheiden. Minder ver-vetting aan het eind van de lactatie helpt ook weer om ketose tegen te gaan na afkalven. De test via de melk op ketose is daarna nog nodig om de vinger toch aan de pols te blijven houden.” §